

ПЕРША КНИГА МОЙСЕЯ БУТТЯ

Початок творіння

1 На початку створив¹ Бог не-беса² та Землю.

2 Земля ж була несформована й пуста, і темрява — над безоднею, і Дух Божий витав³ над поверхнею вод.

День перший — світло

3 І сказав Бог: «Нехай буде світло». І стало світло.

4 І побачив Бог світло, що воно добре, і відділив Бог світло від темряви.

5 І назвав Бог світло днем, а темряву — ніччю. І був вечір, і був ранок — день перший.

День другий — вода й небеса

6 І сказав Бог: «Нехай буде прости́р⁴ посеред води, і нехай відділяе він воду від води».

7 І утворив⁵ Бог прости́р⁴, і відокремив воду, що під зводом⁴, від води, що над зводом⁴. І стало так.

8 І назвав Бог прости́р⁴ цей небесами². І був вечір, і був ранок: день другий.

День третій — вода й суходіл. Рослинний світ

9 І сказав Бог: «Нехай зберуться води, що під небом у одне місце, і нехай з'явиться суша». І стало так.

10 І назвав Бог сушу землею, а зібрання вод назвав морями. І побачив Бог, що це добре.

Начало творения

1 В начале сотворил¹ Бог небеса² и Землю.

2 Земля же была бесформенна и пуста, и тьма — над бездной, и Дух Божий витал³ над поверхностью вод.

День первый — свет

3 И сказал Бог: «Да будет свет». И стал свет.

4 И увидел Бог свет, что он хорош, и отделил Бог свет от тьмы.

5 И назвал Бог свет днём, а тьму — ночью. И был вечер, и было утро — день первый.

День второй — вода и небеса

6 И сказал Бог: «Да будет пространство⁴ посреди воды, и пусть отделяет оно воду от воды».

7 И образовал⁵ Бог пространство⁴, и отделил воду, которая под сводом⁴, от воды, которая над сводом⁴. И стало так.

8 И назвал Бог пространство⁴ это небесами². И был вечер, и было утро: день второй.

День третий — вода и суша. Растительный мир

9 И сказал Бог: «Да соберётся вода, которая под небом в одно место, и пусть явится суша». И стало так.

10 И назвал Бог сушу землёй, а собрание вод назвал морями. И увидел Бог, что это хорошо.

Розділ 1

1 Бут.2:4; Пс. 8:4; 88:12; 89:3; 101:26; 135:5; 144:6; Неем.9:6; Ис.40:21; 44:24; Єр.32:17; Ін.1:1-3; Дн.14:15; 17:24; 2Пет.3:5; Рим.1:20; Євр.1:2,10; 11:3; Одк.4:11; 14:7.
2 Бут.6:3; Іов. 26:13; Пс.32:6; 103:30; Ис.40:13; Єр.4:23; Дан.2:6.
3 Пс.32:6,9; Ис. 45:7; 2Кор.4:6; Євр.11:3.
4 Ис.42:18; Пс. 32:9; Єр.31:35.

5 Іов.37:18; Пс.18:3; 32:6; 73:16; 103:20; 135:5; Єр.10:12.

6 Іов.37:18; Пс.32:6; 135:5; 148:4; Ис.44:24; Єр.10:12; 51:15; 2Пет.3:5.

7 Іов.38:8-11; Пс.147:4; Пр. 8:27-29; Єр.51:16.

9 Іов.26:10; 38:8; Пс.23:1-2; 32:7; 94:5; 103:6-9; 135:6; Пр.8:29; Єр.5:22; 2Пет.3:5.

10 Іов.38:8; Пс.32:9.

1:1 ⁽¹⁾ baw-gaw' — (барá) створювати, творити (із нічого), творити вперше, створювати те, що раніше ніколи не існувало; відрізати, вирізати; обирати, відокремлювати.

1:1,8 ⁽²⁾ shaw-mah'-yim — небеса, небо (слово має форму двійчастого числа; тут: вищий духовний, невидимий світ надземний простір видимого світу).

1:2 ⁽³⁾ raw-khaf' — тріпотіти, витати, парити, носитися.

1:6,7,8 ⁽⁴⁾ raw-kee'-ah — (ракá) (від дієслова «ракá»: розпростирати, розстеляти) — (небо)звід, небосхил, прости́р.

1:7 ⁽⁵⁾ aw-saw' — (асá) робити (із чогось), надавати форму, утворювати, виготовляти, приготувати, здійснювати.

1:1 ⁽¹⁾ baw-gaw' — (барá) создавать, творить (из ничего), творить впервые, создавать прежде не бывшее; отрезать, вырезать; избирать, отделять.

1:1,8 ⁽²⁾ shaw-mah'-yim — небеса, небо (слово имеет форму двойственного числа; здесь: высший духовный, невидимый мир и внеземное пространство видимого мира).

1:7 ⁽³⁾ raw-khaf' — трепетать, витать, парить, носиться.

1:6,7,8 ⁽⁴⁾ raw-kee'-ah — (ракá) (от глагола «ракá»: распростирать, расстелать) — букв.: (небо)свод, пространство.

1:7 ⁽⁵⁾ aw-saw' — (асá) делать (из чего-то), придавать форму, образовывать, производить, приготавливать, совершать.

11 І сказав Бог: «Нехай проростить земля зелень: траву, що сіє насіння, дерево плодоносне, що приносить плід за родом своїм, у якому насіння його на землі». І стало так.

12 І проростила земля зелень¹, траву, що сіє насіння за родом її, і дерево, що приносить плід, у якому насіння його за родом його. І побачив Бог, що *це* добре².

13 І був вечір, і був ранок: день третій.

День четвертий — поява сонця, місяця й зірок

14 І сказав Бог: «Нехай будуть світила на небосхилі для відокремлення дня від ночі, і для знамень, і часів³, і днів, і років.

15 І нехай будуть вони світилами на небосхилі, щоб світити на Землю». І стало так.

16 І створив Бог два світила великі: світило більше — для управління днем, а світило менше — для управління ніччю, і зорі.

17 І помістив їх Бог на небосхилі, щоб світити над Землею,

18 і щоб управляти днем і ніччю, і відділяти світло від темряви. І побачив Бог, що *це* добре.

19 І був вечір, і був ранок: день четвертий.

День п'ятий — світ тварин

20 І сказав Бог: «Нехай створить вода плазуюче, душу живу, і *все* крилате нехай полетить над землею під небосхилом».

21 І створив Бог риb великих, і всяку душу⁴ живу: плазуючих, яких створила вода за родом⁵ їх, і всяке літаюче крилате за родом його. І побачив Бог, що *це* добре.

11 Бут.2:5; 2Цар.16:1; Пс. 32:9; 64:10-14; 103:14; Лк.6:44; 1Кор.15:38; Євр. 6:7.

12 Пс.32:9; 64:10.

14 Пов.4:19; Пс.73:16-17; 103:19; 135:5-9; Єр.33:20.25.

16 Пов.4:19; 17:3; Іов.9:7-10; 38:7; Пс.8:4; Іс. 40:26; Єр.31:35.

17 Бут.15:5; Єр.33:20.25.

18 Бут.1:4; Пс.103:19-20; Єр.31:35; 33:20, 25.

20 Пов.4:17; Пс.32:9; 145:6.

21 Пов.40:25; Пс.103:25-28; Іс.27:1; Єзк.32:2.

11 И сказал Бог: «Да произрастит земля зелень: траву, сеющую семя, дерево плодоносное, приносящее плод по роду своему, в котором семя его на земле». И стало так.

12 И произвела земля зелень¹, траву, сеющую семя по роду её, и дерево, приносящее плод, в котором семя его по роду его. И увидел Бог, что *это* хорошо².

13 И был вечер, и было утро: день третий.

День четвёртый — появление солнца, луны и звёзд

14 И сказал Бог: «Да будут светила на небосводе для отделения дня от ночи, и для знамений, и времён³, и дней, и годов.

15 И да будут они светилами на небосводе, чтобы светить на Землю». И стало так.

16 И создал Бог два светила великие: светило большее — для управления днём, а светило меньшее — для управления ночью, и звёзды.

17 И поместил их Бог на небосводе, чтобы светить над Землёю,

18 и чтобы управлять днём и ночью, и отделять свет от тьмы. И увидел Бог, что *это* хорошо.

19 И был вечер, и было утро: день четвёртый.

День пятый — мир животных

20 И сказал Бог: «Да произведёт вода пресмыкающихся, душу живую, и *всё* крылатое пусть полетит над землёй под небосводом».

21 И сотворил Бог рыб больших и всякую душу⁴ живую: пресмыкающихся, которых произвела вода по роду⁵ их, и всякое летающее крылатое по роду его. И увидел Бог, что *это* хорошо.

1:12⁽¹⁾ deh'-sheh — рослинність (ледь помітна, ледве проростає, що пускає паростки, рослинність, що пробивається).

1:12⁽²⁾ tobe — добрий, гарний, благий, корисний, бажаний, благополучний (що означає гармонію, досконалість).

1:14⁽³⁾ mo-ade' — призначений час, призначений строк, певна пора; (грец.: *καιρός* — кайрос; час, пора).

1:21⁽⁴⁾ neh'-fesh — душа (*тут*: обидва роду — чол. і жін.).

1:21⁽⁵⁾ meep — (мін) рід, відмінність, різновид, який не обов'язково збігається з «видом», «сімейством» або «родом» у якій-небудь сучасній біологічній класифікації.

1:12⁽¹⁾ deh'-sheh — зелень (едва заметная, чуть произрастающая, пускающая ростки, пробивающаяся растительность).

1:12⁽²⁾ tobe — хороший, добрый, благой, полезный, желаемый, благополучный (означает гармонию, совершенство).

1:14⁽³⁾ mo-ade' — назначенное время, назначенный срок, определённая пора; (грец.: *καιρός* — кайрос; время, пора).

1:21⁽⁴⁾ neh'-fesh — душа (*здесь*: оба рода — муж. и жен.).

1:21⁽⁵⁾ meep — (мин) род, отличие, разновидность, которая не обязательно совпадает с «видом», «семейством» или «родом» в какой-л. совр. биологической классификации.

22 І благословив їх Бог, говорячи: «Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте води в морях, а крилаті нехай розмножуються на землі».

23 І був вечір, і був ранок: день п'ятий.

День шостий — розмноження всього живого

24 І сказав Бог: «Нехай віведе земля душу живу за родом її: тварин і гадів, і земну живність за родом її». І стало так.

25 І створив Бог земну живність за родом її: тварин за родом їх, і всіх гадів земних за родом їх. І побачив Бог, що *це* добре.

Створення людини й перший Завіт з нею

26 І сказав Бог: «Створімо людину за образом Нашим, за подобою¹ Нашою, і нехай володарюють вони над рибами морськими, і над крилатими небесними, і над тваринами земними, і над усіма гадами, плазуючими по землі».

27 І створив² Бог людину за образом Своїм, за образом Божим створив її; чоловіка й жінку створив їх.

28 І благословив їх Бог, і сказав їм Бог: «Будьте плодовиті та розмножуйтеся, і наповнюйте землю, і володійте нею, і володарюйте над рибами морськими, і над крилатими небесними, і над усякою живністю, що плазує по землі».

29 І сказав Бог: «Ось, Я дав вам усяку траву, що сіє насіння на поверхні землі; і всяке дерево плодове, плід якого сіє насіння; *це* буде вам їжею;

30 а всій живності земній, і всьому крилатому небесному, і всьому, що плазує по землі — кожній душі живій нехай *буде* зелена трава в їжу». І стало так.

22 Бут.1:28; 8:17; 9:1.7.

24 Бут.1:11; 2:9; Іов.12:17.

25 Бут.7:21-22; Іов.2.7.

26 Бут.3:22; 5:1-2; 8:6-8; 9:2.6; Пс.8:7; 81:6; 99:3; Екк.3:19; 7:29; Як.3:9; 1Кор.1:7; Еф.4:24.

27 Бут.2:7; 5:2; 6:19; Мт.19:4; Мр.10:6-8; 1Кор.11:7; Кол.3:10.

28 Бут.1:22; 8:17; 9:1.7; 33:5; Лев.26:9; Пс.112:9; 1Кор.9:27; Евр.2.7.

29 Бут.9:3; Пов.12:15; Пс.103:14-15; Рим.14:2; 1Тим.4:3.

30 Іов.38:41; Пс.77:25; 144:15.

22 И благословил их Бог, говоря: «Плодитесь и размножайтесь, и наполняйте воды в морях, а крылатые пусть размножаются на земле».

23 И был вечер, и было утро: день пятый.

День шестой — размножение всего живого

24 И сказал Бог: «Да произведёт земля душу живую по роду её: животных и гадов, и земную живность по роду её». И стало так.

25 И создал Бог земную живность по роду её: животных по роду их, и всех гадов земных по роду их. И увидел Бог, что *это* хорошо.

Сотворение человека и первый Завет с ним

26 И сказал Бог: «Сотворим человека по образу Нашему и по подобию¹ Нашему, и да владычествуют они над рыбами морскими, и над крылатыми небесными, и над животными земными, и над всеми гадами, пресмыкающимися по земле».

27 И сотворил² Бог человека по образу Своему, по образу Божьему сотворил его; мужчину и женщину сотворил их.

28 И благословил их Бог, и сказал им Бог: «Будьте плодовиты и размножайтесь, и наполняйте землю, и обладайте ею, и владычествуйте над рыбами морскими, и над крылатыми небесными, и над всякой живностью, пресмыкающейся по земле».

29 И сказал Бог: «Вот, Я дал вам всякую траву, сеющую семя на поверхности земли; и всякое дерево плодovitое, плод которого сеет семя; *это* будет вам пищей;

30 а всей живности земной, и всему крылатому небесному, и всему пресмыкающемуся земному — всякой душе живой да *будет* зелёная трава в пищу». И стало так.

1:26⁽¹⁾ dem-ooth' — (демут) подоба, тождество, схожість (походить від дієслова «дамá», що означає: бути рівним, уподібнюватися, ототожнюватися).

1:27⁽²⁾ baw-raw' — (барá) створювати, творити (з нічого); відрізати, вирізати; обирати, відокремлювати. Подібне слово «бар» — ясний, світлий, по-арамейські — «син».

1:26⁽¹⁾ dem-ooth' — (демут) подобие, тождество, сходство (происходит от глагола «дамá», что означает: быть равным, уподобляться, сходствовать).

1:27⁽²⁾ baw-raw' — (барá) создавать, творить (из ничего); отрезать, вырезать; избирать, отделять. Сходное слово «бар» — ясный, светлый, по-арамейски — «сын».

31 І побачив Бог: усе, що Він створив, — вельми добре! І був вечір, і був ранок: день шостий.

Бог освячує сьомий день

2 Так були створені небеса, й Земля, і все воїнство їхне.

2 І завершив Бог до сьомого дня справу Свою, яку Він робив, і відпочивав сьомого дня від усієї праці Своєї, яку звершив.

3 І благословив Бог сьомий день, і освятив його, бо того дня перебував у спокої від усіх справ Своїх, які Бог вершив, створюючи.

4 Ось походження небес і Землі при створенні їх у той час, коли Господь Бог створив Землю й небеса,

5 і всяку польову рослину, якої ще не було на землі, і всяку польову траву, яка ще не росла, тому що Господь Бог не посилав ще дощу на землю, і не було ще людини, щоб обробляти землю.

6 І пара підіймалася із землі й зрошувала всю поверхню землі.

7 І створив¹ Господь Бог людину з пороку земного, і вдихнув у ніздрі її дихання² життя³, і стала людина душею⁴ живою.

Едемський сад

8 І насадив Господь Бог сад у Едемі⁵ на сході, і оселив там людину, яку створив.

9 І зростив Господь Бог із землі всяке дерево, привабливе на вигляд і добре для їжі, а посеред саду — дерево життя і дерево пізнання добра і зла.

10 Из Едему виходила ріка, щоб зрошувати сад, розділяючись на чотири рукави.

11 Назва одного Фисон; він огинає всю землю Хавіла, ту, де золото.

31 Пс.103:24; 110:3; Пр.3:19; 1Тим.4:4.

Розділ 2

1 Пов.4:19; 4Цар.21:3; Пс.32:6; 103:24; Іс.45:12; Єр.33:22.

2 Вих.20:11; 31:17; Пов.5:14; Євр.4:4,10.

3 Вих.16:23; Іс.58:13; Євр.4:4.

4 Бут.1:1; Іов.38:8-11; Пс.89:2-3.

5 Бут.1:11-12; 3:23; 7:4; Іов.5:10; 38:26-28.

7 Бут.1:27; 3:19,23; 7:22; Вих.32:4; Іов.33:4; Пс.102:14; Ін.20:22; 1Кор.15:45.

8 Бут.3:23-24; 4:16; Пс.136:4,5,16; Іс.51:3; Єзк.31:9.

9 Бут.3:22; Пов.1:39; Пр.3:18; Єзк.31:8; Одк.2:7; 22:2,14

10 Чис.24:6; Єзк.47:5.

11 Бут.10:7; 25:18.

31 И увидел Бог: всё, что Он со-здал, — весьма хорошо! И был вечер, и было утро: день шестой.

Бог освящает седьмой день

2 Так были сотворены небеса, и Земля, и всё воинство их.

2 И завершил Бог к седьмому дню дело Своё, которое Он делал, и отдыхал в день седьмой от всей работы Своей, которую совершил.

3 И благословил Бог седьмой день, и освятил его, ибо в тот день пребывал в покое от всех дел Своих, которые Бог совершал, созидая.

4 Вот происхождение небес и Земли при сотворении их в то время, когда Господь Бог создал Землю и небеса,

5 и всякое полевое растение, которого ещё не было на земле, и всякую полевою траву, которая ещё не росла, ибо Господь Бог не посылал ещё дождя на землю, и не было ещё человека для возделывания земли.

6 И пар поднимался из земли и орошал всю поверхность земли.

7 И создал¹ Господь Бог человека из праха земного, и вдунул в ноздри его дыхание² жизни³, и стал человек душою⁴ живою.

Эдемский сад

8 И насадил Господь Бог сад в Эдеме⁵ на востоке, и поселил там человека, которого создал.

9 И произрастил Господь Бог из земли всякое дерево, приятное на вид и хорошее для пищи, а посреди сада — дерево жизни и дерево познания добра и зла.

10 Из Эдема выходила река для орошения сада, разделяясь на четыре рукава.

11 Название одного Фисон; он огинает всю землю Хавила, ту, где золото.

2:7⁽¹⁾ yaw-tsar' — робити (із чогось), надавати форму, утворювати, виготовляти, приготувати, здійснювати.

2:7⁽²⁾ nesh-aw-maw' — подих, натхнення; «той, хто віє», хто наділяє силою; душа, дух, що створює життя (який виходить «з глибин Творця», наділений вічним існуванням).

2:7⁽³⁾ kha'h'ee — життя (в оригіналі тексту слово має форму множини).

2:7⁽⁴⁾ neh'-fesh — душа, початок, що дихає; жива істота.

2:8⁽⁵⁾ ay'-den — ієр.: Едён — «насолада»; Едём, рай.

2:7⁽¹⁾ yaw-tsar' — делать (из чего-то), придавать форму, образовывать, производить, приготавливать, совершать.

2:7⁽²⁾ nesh-aw-maw' — дыхание, вдохновение; «веющий», наделяющий силой; душа, дух, создающий жизнь (исходящий «из глубин Создателя», наделён вечным существованием).

2:7⁽³⁾ kha'h'ee — жизнь (слово имеет форму множественного числа).

2:7⁽⁴⁾ neh'-fesh — душа, дышащее начало; живое существо.

2:8⁽⁵⁾ ay'-den — иєр.: Эдён — «наслаждение»; Эдём, рай.

12 А золото тієї землі добре; там бдолах¹ і камінь онікс.

13 Назва ж другої ріки — Гіхон, вона огинає всю землю Куш.

14 Назва третьої ріки — Тигр, вона тече на схід від Ассирії. А четверта ріка — Євфрат.

15 І взяв Господь Бог людину, і оселив її в Едемському саду, щоб обробляти його й зберігати² його.

16 І заповів Господь Бог людині: «Від усякого дерева в саду ти можеш їсти,

17 а від дерева пізнання добра й зла не їж від нього, бо в день, коли ти скуштуєш від нього, неодмінно помреш».

18 І сказав Господь Бог: «Не добре людині бути самотньою. Створю їй помічника³, відповідного до неї».

19 І створив Господь Бог із землі всю польову живність і всіх крилатих небесних, і привів їх до людини, щоб побачити, як вона назве їх, і щоб, як назве людина всяку душу живу, так і було б ім'я їй.

20 І надала людина імена всім тваринам: і крилатим небесним, і всякій польовій живності. Але для людини не знайшлося помічника, подібного до неї.

Створення дружини-помічниці

21 І наслав Господь Бог на людину міцний сон; і коли вона заснула, узяв одне з ребер її і закрив те місце плоттю.

22 І утворив Господь Бог із ребра⁴, що взяв у людини, жінку, і привів її до людини.

23 І сказала людина⁵: «Ось, це кістка від кісток моїх, і плоть від плоти моєї; вона називатиметься жінкою, бо взята від чоловіка⁶».

24 Тому залишить чоловік батька свого і матір свою та буде приліплений до дружини своєї; і стануть двоє плоттю однією.

12 Вих.28:9; Чис.11:7-9.

13 Іс.18:1.

14 Бут.16:18; Пов.1:7; Дан.10:4.

15 Бут.3:23.

17 Бут.3:1-3, 11,17,19; Рим.5:12; 6:23; 1Кор.15:21-22.

18 Пс.69:6; Екк.4:8-9; 1Кор.11:8-9; 1Тим.2:13

19 Бут.1:5,20, 24; Пс.8:7.

20 Бут.3:20; 4:1; Іов.1:7.

21 1Цар.26:12; 1Кор.11:8-9; 1Тим.2:13.

22 1Тим.2:13; Євр.13:4.

23 Бут.29:14; 1Кор.11:8-9; Еф.4:28-30.

24 Мал.2:15; Мт.19:5; Мр.10:6-8; 1Кор.6:16; Еф.5:31.

12 А золото той землі хороше; там бдолах¹ і камінь онікс.

13 Названіє же другої реки — Гіхон, она огибаєт всю землю Куш.

14 Названіє третьої реки — Тигр, она течєт на восток от Ассиріи. А четвєртая река — Евфрат.

15 И взял Господь Бог человека, и поселил его в Эдемском саду, чтобы возделывать его и хранить² его.

16 И заповедал Господь Бог человеку: «От всякого дерева в саду ты можешь есть,

17 а от дерева познания добра и зла не ешь от него, ибо в день, в который ты съешь от него, непременно умрєшь».

18 И сказал Господь Бог: «Не хорошо быть человеку одному; сотворю ему помощника³, соответственно ему».

19 И сотворил Господь Бог из земли всю полевую живность и всех крылатых небесных, и привел их к человеку, чтобы видеть, как он назовет их, и чтобы, как назовет человек всякую душу живую, так и было бы имя ей.

20 И дал человек имена всем животным: и крылатым небесным и всякой полевой живности. Но для человека не нашлось помощника, подобного ему.

Сотворение жены-помощницы

21 И навел Господь Бог на человека крепкий сон; и когда он уснул, взял одно из ребер его и закрыл то место плотью.

22 И создал Господь Бог из ребра⁴, взятого у человека, женщину, и привел её к человеку.

23 И сказал человек⁵: «Вот, это кость от костей моих и плоть от плоти моей; она будет называться женою, ибо взята от мужа⁶».

24 Потому оставит человек отца своего и мать свою и будет прилеплен к жене своей; и станут двоє плотью одной.

2:12⁽¹⁾ bed-o'-lakh — бдолах (благовонна смола).

2:15⁽²⁾ shaw-mar' — охороняти, зберігати, пильнувати.

2:18⁽³⁾ ay'-zer (чол.рід.) — поміч, помічник; від дієслова aw-zar' — оточувати, захищати, оберігати, допомагати.

2:22⁽⁴⁾ tsay-law' — ребро; сторона, грань; половина двостулкових дверей.

2:23⁽⁵⁾ aw-dawn' — Адам (ім'я); людина, людство; (підкреслює відмінність людини від усіх інших істот).

2:23⁽⁶⁾ eesh — мужчина, человек; муж.

2:12⁽¹⁾ bed-o'-lakh — бдолах (благовонная смола).

2:15⁽²⁾ shaw-mar' — хранить, охранять, заботиться.

2:18⁽³⁾ ay'-zer (муж.род.) — помощь, помощник; от глагола aw-zar' — окружать, защищать, оберегать, помогать.

2:22⁽⁴⁾ tsay-law' — ребро; сторона, грань; половина двусторчатых дверей.

2:23⁽⁵⁾ aw-dawn' — Адам (имя); человек, человечество; (подчеркивает отличие человека от всех других существ).

2:23⁽⁶⁾ eesh — мужчина, человек; муж.